

KIS VASÁRNAPI ÚJSÁG.

KÉPES HETILAP

AZ IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Második évfolyam.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR: egész évre 6 frt., félévre 3 frt.

Ember tervez, Isten végez!

— Amerikai elbeszélés. —

Staacke J.-től.

(Folytatás.)

Az egyszerű faházban nemsokára mély csend uralkodott, pedig ha Bryant ur és neje tudhatták volna, mi történik az alatt, míg ők oly nyugodtan alusznak, a távoli Boston városban, az álom és nyugalom bizonyára távol maradt volna tőlük.

Bostonban a Canal-street (csatorna-utca) legpompásabb házaiban egyikében egy aggastyán a halállal küzdött. A betegszobának butorzata nagy gazdagságra mutatott. A szobában uralkodó csendet csak egy drága fali órának egyhangú ketyegése szakította félbe és a kandallóban égő tűznek halk sístergése és sziporkázása.

— Henry, Henry! — szólt a beteg gyenge hangon.

— Mit parancsolsz, bácsikám? — kérde egy fiatal ember, ki az aggastyán ágya mellett kényelmes támlányban ült.

— Végrendeletem, Henry! — volt a felelet. — Nem tudok meghalni, a míg Comának meg nem bocsátok. Oh, ha ő tudná, hogy elválok az élettől, bizonyára hozzám jött volna. Kegyetlen voltam gyermekem

iránt. Átadandod-e neki haldokló atyja áldását és bocsánatát? Vömnök is mondd meg, hogy nem haragudtam rá többé. Ki tudja, hátha mégis ártatlan volt; hiszen oly szent esküvel állította, hogy nem csalt meg, nem lopott meg engem! Én bizonyára igazságtalan voltam hirtelen haragomban; megmondod-e neki, hogy én ártatlannak hiszem őt?

— Mindent megteszek, a mit kívánsz, bátyám, légy meggyőződve róla, — viszonzá a fiatal ember, míg ajkait gunyosoly játszák körül. — Minden ohajtásod teljesítve leend.

— Isten áldjon meg téged, Henry! — viszonzá az aggastyán.

— De a végrendeletem, — kezdé ismét kis szünet után. — Add ide a végrendeletemet . . . ott van . . . meg akarom semmisíteni . . . add ide.

— Ha bolond lennék! — suttogá a fiatal ember, lassan közeledve egy pompás nagy íróasztal felé.

— Megtaláltad? — kérde a haldokló türelmetlenül, hosszú szünet után.

— Még nem, — volt az unokaöcs felelete, ki hanyagul kotorászott a kihuzott fiók iratai közt. — Különben az nem is oly fontos dolog, bácsikám, hiszen az egyre

megy, akár most semmisited meg, akár később.

— Nem, szemeim előtt kell annak megégni! — állítá az aggastyán. — Nem halhatok meg békével, a mig amaz irat megsemmisítve nincs, mely leányomat kitagadja. Ott van, Henry, a jobboldali fiókban; nem lehet eltévesztened!

— Igen, itt van! — mondá Henry kisvártatva.

— Égesd meg, égesd meg! — nyögé a beteg.

— Az ám! — szólta a fiatal ember magában. — Ugy történt, a mint gondoltam; de a végzetes okmány kezemben van, mely hatalmat és vagyont biztosít számomra; azt nem fogom megsemmisíteni!

— Siess, Henry! — könyörge az aggastyán. — A tűzbe vele; hadd lássam fellobbanni, aztán békével halok meg.

— Azonnal teljesítem ohajtásodat, kedves bátyám! — viszonzá Henry, s egy iratot, mely külalakra nézve a végrendelethez hasonlított, meggyújtott, mig a végrendeletet ismét visszatette a fiókba.

— Nézd, kedves bátyám, hogy lobog a lángja! — mondá.

Az aggastyán nagynehezen fölemelkedék az ágyban; de midőn a lobogó papírt meglátta unokaöccse kezében, elégiült mosolylyal visszahanyatlott s megtört hangja halkkal suttogá e szavakat:

— Hála Istennek, most már nyugodtan halok meg! Áldjon meg téged a jó Isten, Coma, leányom! . . . Isten áldjon meg.

Szemei lecsukódtak, szive gyengébben és gyengébben vert, egyszerre megállt, egy mély sohaj lebbent el halvány ajkairól, és az aggastyán megszűnt élni.

— Valahára! — mondá a fiatal ember megkönnyebbülten, s hideg közönnyel fogta be jóltevője megtört szemeit. — Tehát mégis győztem. Coma sohasem fogja tudni, hogy atyja megbocsátott neki s hogy ő vagyonának örököse. Itt az óra, melyet oly vágyva vártam, jó nagybátyám ugyan elég együgyű volt azt hinni, hogy én megfosztom magam a nagy örökségtől, s még hozzá oly balga leszek, s nagylelkűen elvisszem leányának bocsánata hírét. Igen, fölkeresem unoka-növérémet, de nem azért, hogy atyja áldását átadjam neki, hanem

azért, hogy e végrendeletet olvassa, mely engem gazdaggá és hatalmassá tesz. Unoka-növérémet egész életében gondolni fog Montroze Henry unoka-fivérére.

A fiatal ember e szavakkal fejezé be magánbeszédét, s miután a végrendeletet gondosan visszatette helyére, bezárta az íróasztalt, a kulesot pedig a halottnak feje alá tette, azután csengetett, s nemsokára belépett nagybátyja házgondnoknője.

Martin asszony régi hü cselédje volt a családnak, ő már akkor is a háznál volt, midőn most elhunyt ura megnősült, ő volt a kis Coma dajkája és nevelőanyja, mert édes anyját még igen zsenge korában elvesztette. Midőn a jó asszony a szobába lépett, Henry arcza a legmélyebb fájdalom és gyász kifejezését ölté fel, s tudtára adá neki nagybátyja halálát. Miután a könyező asszonynak némi utasításokat adott, hirtelen elhagyá a szobát és saját lakosztályába vonult vissza.

— Szegény fiu! — mormolá a jó öreg, — nagyon is szívére vette nagybátyja halálát. Vajjon ki lesz az örökös?

A távoli, kitagadott, egyetlen leányra gondolt e pillanatban, de még ura holtteste előtt sem merte a nevet kimondani, melynek említését ő e ly szigorun megtiltá vala.

* Szegény Coma! Ő mitsem tudott atyja betegségéről és haláláról. Az egyszerű faház a távol nyugaton kedves otthonná vált már, és más nem is hiányzott boldogságához, csak atyja bocsánata. Ő nagyon jól tudta, hogy csak kötelemét teljesíté, midőn nem akart férjétől elválni, midőn őt irigység és álnokság üldözé s nehéz vádat emelt ellene.

Montroze ur tudniillik egy nagy kereskedelmi üzlet főnöke volt; unokaöccse, kit ő maga neveltetett, évek óta segítette őt annak vezetésében, midőn egyszerre Montroze veje, Bryant ur, ki Uj-Orleans közelében nagyszerű ültetvénynyel bírt, azt eladta, mert neje az ottani éghajlatot nem szokhatta meg, és Bostonba költözött, hol azonnal Montroze ur üzletébe lépett. Henry állása ezáltal nagyon megváltozott. Bryant ur, az értelmes, komoly munkás, nemsokára belátta, hogy azon fiatal ember nemcsak hanyag és könnyelmű, de szenvedélyes kártyás is. Eleintén gyöngéden, ba-

rátílag figyelmeztette őt; de midőn az mind nem használt, azzal fenyegette őt, hogy följelenti Montroze urnak. Ezen fenyegetés Henryt nagyon felbőszítette sógora ellen, és egy gonosz, gyalázatos boszútervet koholt, melynek kivitelében őt barátja, az üzlet pénztárnoka, Morton ur, segítette.

Egy reggel a pénztárt feltörve, kirabolva találták, nagy pénzösszeg, részint aranyban, részint papirokban hiányzott. Morton javaslata szerint házmotozást tartottak az üzlet valamennyi embereinél, és Bryant házában megtalálták a lopott pénznek legnagyobb részét. Hogyan jutott az oda, — senki sem tudta megfejtteni, de legkevésbé maga a szerencsétlen Bryant; a pénz nagyon ügyesen el vala rejtve könyvszekrényében. Bryant hasztalan állítá, hogy ő ártatlan, Henry annyira fel tudta használni az alkalmat saját előnyére, annyira rábeszélte Montroze urat, ki egészen magánkívül volt fájdalomában és haragjában, hogy végre elhitte, miszerint nem más, mint saját veje volt az, ki őt meglopta és megcsalta. Sőt azt is állította, hogy Bryant kénytelen volt adósságai miatt eladni ültetvényét.

Elég az hozzá, a terv olyan ügyesen volt kigondolva és kivive, hogy Montroze ur kénytelen volt elhinni, miszerint saját veje volt a tolvaj, annál is inkább, miután az utóbbi egyszerre eltűnt. Bryant e tekintetben kissé hirtelenkedett, egy barátja tanácsára hallgatván. De különben mit is tehetett volna? Az ipa ugyan nem adta át az ügyet a törvényszéknek, de kinyilatkoztatta, hogy őt többé rokonának nem tekinti s azt követelte leányától, válják el férjétől, s midőn Coma azon nyilatkozata mellett maradt, hogy ő atyja házának küszöbét csak férje kíséretében fogja átlépni, mert nem hiszi őt bűnösnek, Montroze ur egyetlen leányát is eltaszította magától s kitagadta őt.

Mitevő legyen hát a szerencsétlen Bryant? Minek maradjon Bostonban? Minden kísérlet hasztalan volt a rejtélyes dolog felderítésére, s így nagyon alkalmas időben jött Bryant egyik régi barátjának, Duffe urnak, ki éppen akkor Bostonban volt, azon ajánlata, jöjjön el vele a nyugati tartományokba s legyen társa és társbirtokosa a

terjedelmes földbirtoknak, melyet ő maga úgy sem képes kellőleg művelni.

Bryant ur csakhamar eladta házát s minden ingóságait, s már néhány hét múlva azon gyarmat lakója lett, mely, előnyös fekvésénél fogva, rövid idő múlva a nyugati birtokok közt legvirulóbb és legtekinélyesebb lön.

* * *

Mintegy három héttel az előbbi fejezetben leírt események után egy magános lovas látunk óvatosan haladni a keskeny ösvényen, mely vadon halmok és magaslatok közt Bryant ur gyarmata felé vezetett délkeleti irányban. Vadregényes tájkép környezé őt, meredek, kopár magaslatok, mély, sötét erdővel fődött völgyek és mohalepte mészkösziklák mindenfelől. Az ut néhol egészen eltűnt a sűrű cseple, vadszőlő és vadborsó-indák alatt, melyek az óriási fák terebélyes ágaira fonódtak, és a lovas, úgy látszék, gyakran tévovázott az utat illetőleg, mert nagyon lassu lépésben lovagolt, a magaslatokon megállt, körültekintett, gyakran leszállt lováról s úgy vizsgálta az utat, egy kis delejtűt is kivett zsebéből s a szerint kereste az irányt.

Az utas bizonyára soha sem járt még ily töretlen utakon, ily vadon rengetegben. Öltözete is mutatá, hogy ő nem valami távol eső gyarmat lakója, ki az erdei élet fáradalmait megszokta; uti készlete, öltözete mind városias, finom, czélszerű és gonddal válogatott vala, zavartsága és babozása is bizonyítá, hogy az erdei utakat nem ismeri.

— Ki látott már ilyen átkozott országot! — kiáltá a lovas boszusan, midőn egy meredek lejtőn lejöve, egy keskeny, vadszölővel bevont hegyszorosban látta magát. — Ha tudtam volna, mennyire fáradságos itt az utazás, bizony semmi áron se jöttem volna ide; kedvem lenne visszafordulni. De nem! — tévé hozzá kis szünet után. — Miután már majdnem a célnál vagyok, előre kell sietnem. Nem mondhatok le azon élvezetről, hogy unoka-növérémet s büszke férjét lealázzam.

Ezen szavakból most már tudhatjuk, hogy a lovas nem más, mint Montroze Henry, ki nyugat felé utazott. Hanem a fiatal ember magánbeszédét egyszerre ször-

nyü, fülhasító ordítás szakítá félbe; hat indián, harczy diszben, iszonyu, ijesztő módon kifestve, ugrott ki jobbról-balról a sűrüből, körülvették a lovat, villogó tomahawkjaikat fenyegetőleg forgatva, s még mielőtt a lovasnak ideje lett volna magát védelmezni, lerántották őt lováról s megkötözték. Éppen midőn a fogolynak lábait összekötötték, egy hetedik harczyos jelent meg, kiben Montroze, legnagyobb öröme, egykori czinkosát és barátját, Mortont ismerte föl, ámbár ő is indiánnak volt öltözve és festve.

— Mi a patvar hozta önt ezen vadonba?

— kiáltá Morton, ki szintén fölismerte egykori barátját, s gunyos mosolylyal szemlélte ennek sápadt arcát és reszkető tagjait.

— Ugyanezt kérdezhetném öntől is, — viszonzá a fogoly, — de ha ön engem kiszabadít, és ezen kellemetlen köteleket elvágja, elbeszélék önnek mindent, s remélem, örömet szerzek önnek ezáltal.

— Hm! — viszonzá Morton, az indiánokra tekintve, — ön nem az én foglyom!

— De önnek bizonyára nagy befolyása van vad társaira, Morton! — szolt Henry. — Ezer dollárt adok önnek, ha engem megszabadít. Vágja el ezt az átkozott kötelet, rosszul kezdem magam érezni!

— Azt könnyebb kimondani, mint megtenni! — mormolá Morton, — hanem ezer dollár is elég szép összeg, s ha megígéri, hogy nem tesz menekülési kísérletet, akkor majd meglátom, mit tehetek önért.

E szavakkal az indiánokhoz fordult, és saját nyelvükön beszélt velök, s miután értésükre adta, hogy a fogoly az ő és a vörös harczyosok barátja, ki őket oda fogja vezetni, a hol sok scalp és gazdag zsákmány van, felhagytak szándékukkal a fehér ember megölését illetőleg s rávette őket, hogy köteleiket feloldják. Alig hogy ez megtörtént és Henry ismét talpon volt, Morton parancsolá neki, üljön melléje s beszéljen el mindent.

Montroze nagy készséggel elbeszélte a bostoni utolsó eseményeket, nagybátyja halálát, és saját ravasz eljárását a végrendelet megégetését illetőleg, miáltal a ropant vagyont birtokában maradt.

— És most, — tevő hozzá, — gondol-

hatja, miért utazom én a nyugatra, Morton. De mondja meg nekem, mi okból csatlakozott ön az indiánokhoz?

— Azt könnyen elbeszélhetem, — viszonzá Morton. — A mint tudja, Bostonban az én számomra nem volt már tiszta a levegő. Az utolsó időben sok pénzt veszítettem a játékban, a rendőrség figyelmes lett rám, s úgy látszék, mintha bizonyos körökben kételkedni kezdenének a Montroze-házban történt lopást illetőleg. Az irodai munka sem volt többé ínyemre, s minthogy én mindig barátja valék a kalandos életnek, jónak tartám magam egy időre láthatlanná tenni. E szerint elhagytam a várost, véletlenül találkoztam a schawnee-indiánok főnökével, kivel ismerős valék, s eszembe jutott, hogy legjobb lenne hozzá csatlakozni s egy ideig velök élni. E terv nagyon jól sikerült; egy kis hadjáratot indítottunk a fehérek ellen, és a zsákmánynak egy része engem illet. Így hát a legjobb uton vagyok szép kis vagyon szerzéséhez. Az ön ezer dollárja természetesen a közös pénztárba fog jutni, de remélem, miután ön most olyan gazdag ember, nem lesz fősvény régi barátja irányában, annál is inkább, mert ugyszólván most egészen az én hatalmamban van.

— Mindenbizonyval számolhat rám, Morton, — viszonzá Montroze.

— És most még azt is tudtára adom, hogy legközelebb megtámadjuk Bryant gyarmatát; remélem, gazdag zsákmányt találunk ott. Így hát a mint látja, ugyanazon egy utunk van.

— Ez pompás! — felelé Henry. — Annak a büszke Bryantnak nem árt egy kis lecke. Emlékszik még, Monton, milyen hosszú prédikációkat tartott nekünk? Kevés híja volt, hogy meg nem nyerte nagybátyám bizalmát, s akkor mind a kettőnknek kitette volna a szürét.

— Gondolhatja, hogy nem feledtem el! — jegyzé meg Morton gonosz mosolylyal. — De mindennek megvan a maga ideje, a boszunak is. Hanem most üljön lovára, indulnunk kell, hadd érjünk még világosan táborunkba.

Morton jelt adott az indiánoknak s előre ment. Henry követé őt a vörös harczyos őrizete alatt. A kis csapat a telepít-

vénnyel ellenkező irányban távozott s nemsokára eltűnt a sűrűben; egy ideig még hallatszék a száraz galyak recsegése, a sűrű szőlőlombok susogása, aztán ismét csend lett az erdei magányban.

A néma csendet egy idő múlva azonban megint halk nesz szakította meg, mely egy sziklából jönni látszék, hol a vadszölő és más folyondárok indiai áthatlan hálózatot képeztek, s egyszerre, mintha csak a tömör, kemény szikla közepéből jönne, — egy férfialak bontakozék ki az indák és lombok sűrűjéből s ovatosan körültekintett, hallgatózott, s végre egészen kilépett, — utána egy bozontos, értelmes szemű eb, mely fejét mindenfelé forgatva szaglálózott; a férfi nem volt más, mint ismerősünk: Kenton, a vadász és határőr.

— Akármilyen legyek, — mondá magában, — ha ezek nem schawnee-indiánok! és ez a gaz Morton meg Montroze szép tervet koholtak; jöjjetek csak, kedves barátim, majd szívesen látunk titeket egy tál vasgaluskára, löporral fűszerezve. Nevem ne legyen többé „Éles-szemű“, ha meg nem mutatom nektek, milyen élesen látok én csakugyan. Bizony tán azt hiszik ezek a vörös gazemberek, hogy az öreg vadász már nem való egyébre, csak a tyukokat etetni és bárányokat őrizni! Szép dolgokat hallottam. Montroze ur tehát megbocsátott leányának s nem hitte bűnösnek Bryant urat; különben egy okos ember sem hitte azt. De megálljatok, ficzkók! Ha csak tudnám, hol tartózkodik ez a gyönyörű társaság! — folytatá rövid gondolkodás után. — Valami rejtekük lehet itt közelben. Ide, Bany! — szólítá kutyáját, mely lábainál ült. — Kövesük őket, ez pompás tréfa lesz.

A kutya farkát csóválta s gyorsan és nesztelenül követé az indiánok nyomát, urával együtt. Estefelé Kenton egy magaslatra ért, s midőn onnan a tulsó oldalon, mindig hű kutyája által vezetettve, egy sötét, vadon szorosba szállt le, egyszerre egy hatalmas barlang nyílása előtt állt, — az indiánok nyoma abba vezetett.

Kenton jól tudta, hogy a barlangba nem lehet mennie, ő ismerte a helyiséget, a híres Mammuth-barlang előtt állt, s így kénytelen volt az üldözéssel felhagyni. Egy ledőlő fatörzsre ült, s fejét kezére támasztva, ko-

moly arczczal átengedé magát gondolatainak. Egyszerre homloka kiderült, mintha valami különös jó gondolat villant volna fel agyában, felkelt, vállára vetette jó pus-káját s vigan mondá, továsietve a csendes erdőben:

— Jer, Bany, vén ficzkó, sietnünk kell! Pompás tervem van, úgy hiszem, ez a Morton és Montroze soha sem feledik el azt a leczkét, a mit itt kapni fognak; jer, vén Bany, harcz lesz, — annyi bizonyos!

És a telepítvényesek hű öre és barátja gyorsan sietett tova az alig észrevehető, tekervényes utakon, melyeket más, gyakorlatlan szem alig vett volna észre.

(Folyt. köv.)

Szülőföldemhez.

Bájos vidék, hol születtem,
Rengeteg vadon mellett,
Melyben ezüst patakocská
Szép lassacsckán tova lejt.

Szelid nép lakik tebenned,
Mind jámbor s jóakaró,
Dúsan áldá meg jó földed'
A magas Mindenható.

Elválaszta a sors keze,
Szép szülőföldem, tőled,
De él s élni fog mindenkor
Hű szivemben emléked.

Mindenemet feláldozom,
Szülőföldem, éretted,
S adok mindent, mit csak kívánsz,
Kívánjad bár éltemet.

S ha távolról is, de legfőbb
Kívánságom az leszen:
Hogy istenáldás ragyogjon
Rajtad és hű népeden!!

Palmer Kálmán.

Egy este Horkay bácsinál.

Igaz történet.

Tóth Józseftől.

(Folytatás.)

Mig így gondolkozva a megindulás könyei lopóztak szemembe, melyek a lámpafénynél ragyogva reszkettek ott, Horkay

bácsi csodálkozva nézett reám, s nem találva el gondolataimat, nem tudta, mit jelentenek a könyvek szememben?

Tréfára akarta fordítani a dolgot.

— Talán bizony örömkönyveket hullat a turós csusza megérkezése fölötti örömeiben? — kérdezte nevetve.

— Elgondolkoztam kissé az árvák sorsán.

— Nem hagyja el őket a jó Isten. Tettszik látni, hogy nem koplalnak. Azt esznek, a mit én, kivéve, hogy a jólelkű árvaanya nekem mindig elteszi a délről maradt pecsenyét estére. És ez a harmadik tál étel. Hanem én azt is meg szoktam osztani a fiaimmal. Egyik este ez, másik este amaz kap. Néha mindnyája kap — legalább szóval. „Nektek is adnék, ha volna, de mivel nincs, hát nem adok.“ Ennek aztán jobban örülnek, mint ha csakugyan adtam volna nekik pecsenyét. Mulattatásképen verset is mondok nekik s tanítom őket szavalni. Igen értelmes fiúk.

Ezzel fölkelte Horkay bácsi, s nagy dicséretében megfélekedve a vacsoráról, behívott két nagyobbacska árvafiút, ugyanazokat, kik az asztalt fölterítették.

— No Károly fiam, szavald el azt a verset, a mire ma tanítottalak benneteket, — mondá Horkay bácsi.

Károly szépen meghajtottta magát s elkezdte szavalni:

Iskolában.

Horkay bácsitól.

„Ne mozogj, ne mozogj, ülj helybe’,
Majd nem lesz, majd nem lesz a fejbe’,
Azért vagy itt, hogy hallgass,
A mellett, a mellett tanulgass!

Látod, én, látod, én mily szépen
Ülök itt, ülök itt, a széken,
Kövesd a példát te is,
Légy szelid, lé y szelid, nem hamis.

Csengetnek, csengetnek, menjünk már,
Jó szülőnk, jó szülőnk otthon vár.
De ki hibát követett,
Az velünk, az velünk nem jöhet.“

A szelid arcú szőke fiú oly szépen, értelmesen szavalta el a kedélyes versekét, hogy méltó volt dicséretünkre. Pedig hát őket nem várták a jó szülők, mert árvák voltak.

— Most meg már te szavalj, Palcsi, — fordult a kadencziás öreg ur a másik fiúhoz, ki olyan egyenest állt, mint egy kis katona. — Mondd el a „Furcsa gyerek“-et, arra a nótára, hogy: „Debreczenbe kéne menni, Kokhin-kakast kéne venni.“ De szépen ám, azt mondom.

Palcsi egy cseppet sem vonogatta magát (no, az nem is illett volna), hanem bátran rákezdte:

„No! ki látott ilyen fiút,
Ni! a könyöke hogy kibujt,
A térde is kikukucsál,
Csizma-sarka jobb-balra áll!

Mellényén egy gomb se látszik,
Azzal már más gyerek játszik,
A kalapján néz ki haja,
Rondaság ez — pedig baj a!

Megkérünk, édes mamája:
Több gondoskát fordíts rája,
Mert ha ilyenképen nő fel,
Akkor honvédnek ő nem kell!“

— Jól van, Palya! bizony baj a’, ha a kis legénynek haja, a kalapja tetején azt mondja: „kukucska!“

— Mennyi kadencia! — mondám nevetve.

— Majd mondok én még ma többet is, nem kadenciát, hanem egy nagyon derék történetet arról a híres nemzeti, vitézlő tréfa-királyról, a kit úgy hívnak, hogy Józsa Gyuri. Nagy ur volt, sok bolondságot csinált, de mégis tett legalább egy okosat életében. És ez azt mutatja, hogy jó szíve volt, áldja meg az Isten. Ezt a históriát beszélem el, ha megeszszük ezt a kis pecsenyét.

(Folyt. k3v.)

Horkay Antal halálára.

(Julius 5. 1874-ben.)

Ugy elszorul szívem,
Nagy a bánat benne;
Fel-feltör sóhajom,
Szemem könnyel telve.
Végkép lehangolvák
Lelkemnek húrjai;
De nem csoda, hiszen
Sírba szállt Horkay.

Talán hazug a hír,
Avagy csak gondolom?
Nem lehet az igaz,
Én azt csak álmodom?
Bár volnának álom
Vagy csábhír hangjai! . . .
Ah! de való, való:
Sírba szállt Horkay.

Nem szól többé a lant,
Mely remek kezében
Oly meghatón hangzott
És oly tündérszépén,
Szívet, elmét képzők
Voltak büv-szavai . . .
Zokog most a Múza:
Sírba szállt Horkay.

Gyermeknevelésben
Tölté el életét;
Mint Sokrates, olyan
Dolgos volt és derék.
Szívökből szerettek
Hű tanítványai;
Kik most búsan mondják:
Sírba szállt Horkay.

Jó gyermekbarátot
Vesztett az iskola,
Nem dicstelen tagot
A magyarok hona.
Sírhatnak méltán a
Múza fájdalmai;
Nem egy, hármas gyász, hogy
Sírba szállt Horkay.

Emeld le kalapod
S ereszkedjünk térdre;
Imádságra legyen
Kezünk összetéve.
S rebegjék szüntelen
Koblünk fohászhai:
„Békén nyugodjék a
Sírba szállt Horkay!”

Városov Mihály.

Horkay Antal halálára.

Elnyugodott, megszüntek kínjai,
Aluszik a kiszenvedett tetem.
Igen, elmúlt már minden szenvedés,
Nem mondja többé: jaj én Istenem!

A nyugalmat, mit itten nem találta:
Meghozá neki jóltevő halála.

Mint hajós a háborgó tengeren
Epedve néz a biztos part felé,
Ugy ő — sokat küzdve — nyugalomért
Kezét égi atyjához emelé,
De a midőn sajkája partot ére:
Halálos csapás méretett fejére!

Sok éven át szolgált egy szent ügynek
Kedves tollal és tiszta érzéssel,
De a pálya rögös, tövises volt,
Telve gonddal, bajjal, küzködéssel.
Oh! hányszor vont ez homlokára borút?!
Tegyetek, kérlek, sírjára koszorút!

Gyermek-világ! végbucsút int feléd
Az, a ki téged oly hön szeretett!
Ne legyen soha sok szép intése
És emléke tenálad feledett,
Fájdalmas szívvel gondolj sírhalmára,
S mondj velem áldást, nyugalmat porára!

Kalmár Ferencz

Arany-Liszka és Lajhár király.

(Mese. — Vége.)

Liszka ezalatt a városba és a királyi palotába érkezett, s ott szépen feldiszipítették, hogy a királynak bemutassák. Milyen szép volt a fehér atlaszruhában, biborszín palásttal és a koronával aranyfürtjein. Liszkának nagyon tetszett, hogy így feldiszipították, mert neki nem kellett fáradnia, úgy öltöztették, mint egy bábót, még azt a pókháló-finomságu selyem-harisnyát és arannyal himzett piczi cipőt is a komorna huzta fel neki.

Midőn készen volt, egy kerekcs támlányt toltak oda; a szolgák beleemelték, és két szerezcsenfiu tolt a széket a csodaszép termeken keresztül az ugynevezett trónterembe; azért nevezték így, mert azelőtt a trón állt ott. De a király a padlásra vitette a trónt, mert restelt a lépcsőn fölmenni; sokkal jobban szerette kényelmes támlányát, melynek fája aranyozott volt s párnái kék atlaszszal valának bevonva, lábain pedig kerekcs voltak, melyeken ideoda tolták, úgy hogy sohasem kellett fölkelnie. A padlat is ki volt párnázva ezen

teremben, s úgy volt, mintha az ember puha kanapén járna.

Az udvarmester azt követelte, és nem is tágitott, hogy a király a koronát tegye föl az esküvő alatt, — mert rendesen hálósipkát viselt. — És ezért most nagyon rossz kedvű volt, a szolgák érezték azt legjobban, mert egymásután elküldte őket a főudvari-pofozóhoz egy-egy pofért. A király tudniillik sokkal restebb volt, mint hogy maga megdorgálja valamely szolgát, s

vüen és álmosan, midőn Arany-Liszskát betolták a terembe. Az udvari hölgyek lábujjhegyre álltak, hogy jobban láthassanak, s mindnyájan azt mondták: „Oh!” és mélyen bókkoltak. A király kissé kinyitotta szeméit és megint elaludt.

Az udvari főpap öt percz alatt összeadta őket, mert a király megparancsolta neki, hogy hosszabb beszédet ne tartson, ha hivatalát nem akarja elveszíteni. Azután oda tolták őket a terített asztalhoz, a ki-

Kőszáli kecske.

ezért kinevezett egy hivatalnokot főudvari pofozónak, ki mindig ütötte és pofozta a cselédeket, a mint a király megrendelte. Aznap tehát azok mindig utban voltak, egyik jött, a másik ment, s mindegyiknek vörös és dagadt volt a bal arca és füle.

Az udvarmester kivitte akaratát a koronát illetőleg, de azzal vége is volt, mert a király meg a mellett maradt, hogy hálóköntösben és papucsban fog esküdni. S úgy ült most ott, a koronával fején, rosszked-

rály fölébredt és a lakoma megkezdődött. Arany-Liszka azt hitte, hogy a mennyországban van, hiszen itt csakugyan a szájába repültek a sült galambok. Az volt ám csak aztán a gyöngyélet!

S így ment az mindennap tovább. — Liszka nagyon boldog volt, legalább eleintén. De egy idő múlva a legfinomabb étkek sem izlettek neki; hiszen ő kiskorától fogva hozzá volt szokva a fris levegőben való mozgáshoz, a szabadsághoz, és itt

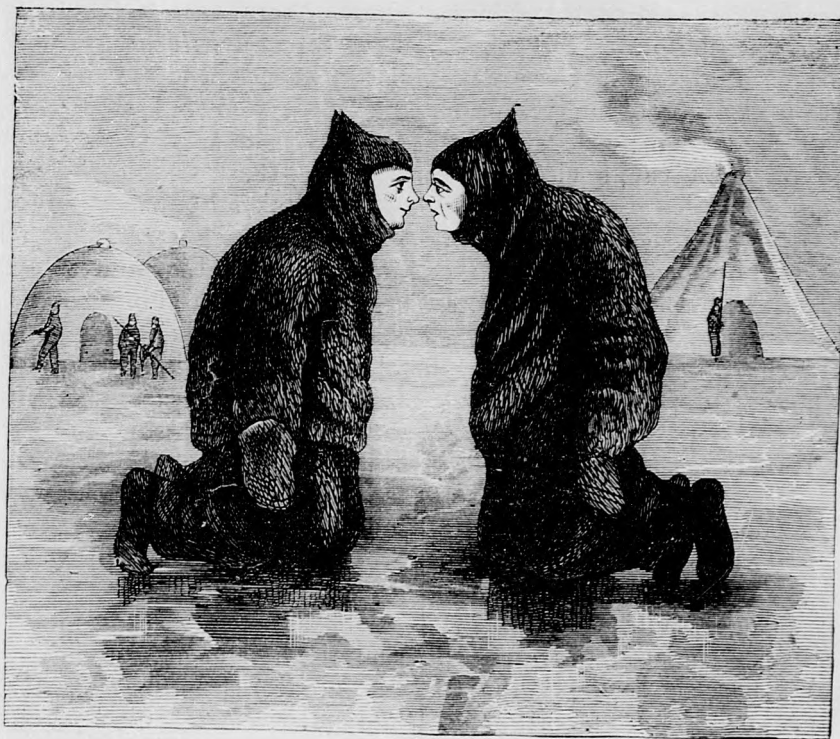
sohasem jött ki a palotából. Ezért egyszer azt mondá a királynak, milyen jól esnék neki, ha egyszer kikocsizhatnának. Hanem a király olyan vörös lett, mint egy mérges kakas-pulyka, s kis hija volt, hogy a királynét is nem küldte a főudvari pofozóhoz.

Ez boszantó dolog volt, mert Liszka nagyon szeretett volna egyszer falujába kocsizni, hadd lássák ismerősei, milyen szép ő, mint királyné.

Halálra unta magát a kastélyban, mert a király nem engedte, hogy oldala mellől

ozsonna ideje volt, — mindnyájan leültek a szénába, nagy karaj rozskenyeret s egy kancsó sört kapott mindegyik s az olyan jól izlett mindnyájának, sokkal jobban, mint a legfinomabb nyalánkságok a királyi palotában.

Midőn Arany-Liszka fölébredt, nagyon vágyott egy falat barna kenyérre, csengett s parancsolá, hozzanak neki rögtön egy darab barna rozskenyeret. Hanem a szakács nagyon meg volt ijedve, mert nem teljesíthette parancsát, miután a királyi

Eszkimók köszönésmódja.

távozzék, s így mitsem tehetett az unalom elűzésére. A legfinomabb étkek sem izlettek, leggyönyörűbb ruhái, legpompásabb ékszerei sem tetszettek neki; úgy érezte magát, mint egy fogoly-madár szűk kalitban.

Ekkor azt álmodá egy éjjel, hogy ő megint kün volt a faluban és megint szénagyűjtés ideje volt; ő is szorgalmas volt, mint a többi, és Vig-herczeg mindig mellette járt és segített neki. Midőn egy nagy rakás szénát összegyűjtöttek, — éppen

udvarnál csupán csak finom kalácsot és tortát ettek.

Arany-Liszka napról-napra szomorubb lett; mennyire vágyott most valami munka után! De nem volt szabad dolgoznia, hogy is illenék az Lajhár király felséges nejéhez.

A vágy megfosztá őt végre minden álomtól és étvágytól. Ha a palotában már mindnyájan aludtak, akkor Liszka szomoruan odaült az ablakhoz és sírt.

Egyszer meglátta — szép, holdvilágos éj volt, — az udvarban ama vén anyókát,

ki őt ide hozta volt. Az öreg az udvaron át hordta a fát, melyet nappal felapritott, s ott a konyha előtt szépen halomba rakta, hogy reggel könnyen beszédhessék.

— Bárcsak segíthetnék neki! — gondoló Arany-Liszka, és e gondolat folytonosan gyötörte őt.

A király mélyen aludt s úgy hortyogott, hogy a falak is reszkettek, így tehát észrevétlenül kionsonhatott, s hamar lenn volt az udvarban és suttogá az öregnek:

— Segítek neked fát hordani!

Ez nagyon megijedt, midőn a királynét előtte látta, hanem ez hallgatást intett neki, fogta a kosár fülét és segített hordani, míg az egész fa szépen halomba volt rakva.

Midőn készen voltak, leültek a márványlépcsőre, és a királyné olyan jól érzé magát, mint már régen nem; azt is észrevette, hogy nagyon éhen van, s elpanaszlá az öregnek.

— Az baj! — felelé emez, — semmim sincs, a mivel egy királynét megkinálhatnék, csak egy darab barna rozskenyér, a milyet mi szegény emberek eszünk.

De Arany-Liszka annak nagyon megörült s kiáltá, hogy ő éppen arra vágyott már régen; levágott egy nagy darabot s jóízűn evett. Hanem egyszerre keserves sirásra fakadt.

— Oh, én oly boldogtalan vagyok! Itt a palotában olyan szomorú az élet, olyan unalmas. Bárcsak elmentem volna Vig-herczeggel; ott az egész világ jókedvű.

És Arany-Liszka most elbeszélte az öregnek, hogy Vig-herczeg őt nőül akarta venni, de ő azért nem ment hozzá, mert nem akart dolgozni. Most már tudja, milyen borzasztó a dologtalan élet, a folytonos henyelés; most már örömet elmenne hozzá, és szívesen dolgoznék vele, „de, — tevé hozzá szomorúan, — hiszen nem tudom az utat, mely hozzá vezet.“

— De én meg nagyon jól tudom azt, aranyos babám, — mondá az öreg, — s megmutatom neked. De van-e bátorságod? Mert az nehéz, fáradságos ut ám. Lajhárkirály mind összeszedette egész országában a hegyes, éles köveket s odavitette, hogy senki se járjon arra. S mindezen köveket előbb össze kell szedned és elhordanod, ha Vig-herczeghez akarsz jutni.

S egy ódon, omladczó kapun kivezette őt az öreg asszony, s mélyen lenn megmutatta neki az utat és a nagy köhalmazokat, melyek a holdfényben csillogtak.

Arany-Liszka megijedt, midőn ezt látta, de mégis azt mondá:

— Igen, én mindent megteszek, csak hogy e nyomoruságos helyzetből kiszabaduljak.

— Akkor én is segítek neked, — mondá az öreg nyájasan; — de most már menj vissza a palotába, nehogy a király távollétet észrevegye.

Minden éjjel, mikor a király mélyen elaludt, Arany-Liszka felkelt s oda ment az utra, hol az öreg asszony várta. Aztán kosarakba szedték a köveket és egy mélységes sötét örvény szélére vitték. Midőn Arany-Liszka a köveket ott kifordította a kosárból, tüzes szemü baglyok és denevérek szálltak fel onnan s feje körül röpdöstek, s lenn meg a sárkány fel-felnyújtotta tüzes nyelvét. Liszka remegett ugyan, de még sem hagyta abba az elkezdett munkát.

Már az utnak felét megszabadították, midőn egy nagy köre akadtak, mely olyan széles volt, hogy az egész utat elzárta és ezt semmi módon sem tudták kimozdítani a helyéből. A szegény Arany-Liszka a szélére ült és sirt. Az öreg vigasztalta őt s azt mondá neki, menjen csak aludni, holnap új erővel majd csak sikerül nekik a követ elgördíteni.

Lajhárkirály eddig még nem vett észre semmit, hanem gonosz emberek, kik Arany-Liszkának ártani akartak, elbeszélének neki, hogy a királyné minden éjjel elhagyja a palotát s elmegy — senki sem tudja hová, azzal a vén asszonynyal. A király először nem akarta hinni, hanem mégis parancsot adott, hogy a királyné ágya elé egy kádat tegyenek jeges vízzel. Ha éjjel csakugyan felkel, akkor a jeges vízbe kell esnie, s a hideg fürdő legyen büntetése.

Hanem az öreg asszony ezt megtudta, titokban belopózott a hálószobába és a kádat a király ágya elé tolt. Midőn aztán Arany-Liszka, mint rendesen, felkelt és ki akart osonni az ajtón, egyszerre nagy loccsanást és hangos kiáltást hallott. A király nem aludt s látta őt elmenni, és a párnát akarta utána dobni; mert sokkal lustább

volt, mint hogy utána szaladt és megfogta volna. De midőn a párnát dobta, elvesztette az egyensúlyt, mivel olyan nagyon kövér, elhízott vala, s belezuhant a hideg vízbe, még peddig fejfelé. Ott feküdt most és kapálózott és gurgurizált a vízben. Arany-Liszka visszasietett és ki akarta őt húzni; de nagyon nehéz volt, nem bírta őt fel emelni; biztatta őt, hogy segítsen maga is, emelkedjék fel egy kissé, de ő csak annyit mondott:

— Én nem fáradok! — és belefult a vízbe.

Midőn Arany-Liszka az öreg asszonyhoz jött, nagyon meg volt ijedve és egész testében reszketett. De az öreg asszony vigasztalta őt, mondván:

— Most már a nagy követ is elmozdítjuk majd, csak bátran!

Ezzel elmentek az utra és hozzáfogtak a nagy kő elgördítéséhez. S az csak egyszerre magától kimozdult helyéből, félre gördült s nagy robajjal lezuhant a mélységbe.

— Tyhü! — kiáltott egy vidám hang, ez ugyan kemény munka volt!

És az ut közepén állt — Vig-herczeg, és nevetett örömeiben, midőn Arany-Liszka meglátta. Most elbeszélte neki, hogy ő az utnak másik felét az ő királysága felől kitisztította s a köveket felszedte. S így találkoztak tehát és ezentul mindig együtt fognak maradni.

Az öreg asszony ezalatt levetette az ócska rongyokat, tisztára mosta kezeit és arcát a közeli patakban, és Arany-Liszka nagy szemeket meresztett, midőn a csunya vén koldusnő helyett a szép, tiszta csinos Munka-királynőt látta. Ez meg nyájasan megfogta kezét, mondván, hogy ő Vig-herczegnek az édes anyja és ezentul Arany-Liszka is az ő kedves leánya lesz.

Volt ám öröm és mulatság a Munka-királyné palotájában, midőn Vig-herczeg Arany-Liszka haza hozta! Nagyon boldogul éltek együtt sok éven át, és sok kis herczegek és herczegnők szülei lettek; a kis herczegnők mind aranyhajuak és kékszeműek voltak, s a kis herczegek mind piros bársony, ezüstpitykés ujjasban jártak. És mindnyájan vidámak és szorgalmasak voltak; de ha néha kissé henyéltek s a mun-

kában kifáradtak, akkor Arany-Liszka elbeszélte nekik, hogyan járt ő Lajhár-király palotájában; s azok a kis ujjak mindjárt olyan szorgosan és gyorsan mozogtak, mintha csak munkájok által kellene kényeröket keresniök.

H a j n a l.

Kéjmámorban uszik minden,
Életre kél a világ,
Imát küldvén Istenhez fel,
Ébred madár és virág.

Virágkelyhben gyöngy-harmatcsepp
Kedves napot jövendöl,
Kél már a nap, — a sötétség
Fut hő sugara elöl.

Est.

Beállt ismét az esthomály,
Sötétség van újra itt;
A magasból fényt lövelni
Látjuk az ég csillagait.

Ti, kik egyedül ragyogtok
A földön, ha sötét van,
Felétek fordul a szegény
És elhagyott hontalan.

Ragyogva ti, szünet nélkül
Nézitek a világot,
S így bizton remélheti, hogy
Szép honát is látjátok!...

Weisz Zsigmond.

Köszáli kecske.

(Képpel.)

A köszáli kecske (Steinbock) a legszebb állatok egyike; nagyságára nézve leginkább egy kéthónapos csikóhoz hasonló, alakjára nézve pedig a zergéhez, melynek legközelebbi fajrokona is. Sajátságos fekete, fényes szarvai majdnem oly hosszúk, mint egész teste, s nem csekély erővel kell birnia ezen teher hordozására, nyakcsigolyái ezért fölötte erősek és nyakizmai rendkívüli módon kifejtettek. Pompás látványt nyujt egy olyan köszáli kecske, valamely sziklacsúcszon állva, büszkén fölemelt fővel, melynek

nagy, sötét szemei szinte lángolnak a bátorságtól és merész harcvágytól. Színére nézve is a zergéhez hasonlít, csak hogy sötétebb.

E gyönyörű állat azonban most már igen ritkán fordul elő Európa havasain, és csakis hozzáférhetlen sziklákon tenyész. Fölötte vad, ovatos s igen ritkán lehet egyet elevenen elfogni. Ázsia hegyes vidékein most is tenyész, de ott is megritkult már. Kitűnő bőréért és jóízű húzáért üldözik, s minthogy nem szaporodik oly hamar, mint sok más, szintén eléggé üldözött állatok, mindinkább tünedezik az emberek által látogatott vidékeken.

A kőszáli kecske csak egyet ellik minden évben, s nem csekély gondot kell az anyának a gyenge kis jószág nevelésére fordítani, oly vadon, kopár sziklákon élve.

Rége óta sok mindenféle csoda-erőket tulajdonítottak a kőszáli kecske vérének; például a gyémántot e vérben kell áztatni s aztán könnyen lehet kettétörni; a gyógyászatban is használták. Megégetett szarvának hamuját kigyómarás ellen alkalmazták; körmének hamuját pedig zsirral vegyítve hajnövesztő-szernek tartották. Természetesen mindez csak akkor volt, midőn a természeti, gyógyászati és vegyészeti tudományok még gyermekkorukat élték.

Eszkimó udvariasság.

(Képpel.)

Az eszkimók, ha hitelt adhatunk az északsarki utazók leírásának, igen udvarias emberek, már legalább a maguk módja szerint. Az első dán hittérítő, Egede János, ki Grönlandban telepek alapítása és a keresztény hit terjesztése által nagy érdemeket szerzett magának, azt mondja, hogy néhány grönlandi leány az udvariasságot annyira vitte, hogy tették magukat, mintha mindent hinnének, a mit nekik prédikált, s mihelyest beszédét abbahagyta, rögtön hozzá siettek s ajándékot kértek tőle, a miért oly könnyen-hívók valának. Mert ámbár hogy az eszkimók igen barátságosak és szolgálatkészek mind egymással, mind az idegenekkel szemben, kiket „k a b l u n a k k e n“-eknek neveznek, azért még sem átallják legcsekélyebb szolgálataikat is megfizettetni.

Hogy azonban az eszkimó néha ingyen is tud udvarias lenni, mellékelt rajzunk kétségbevonhatlanul bizonyítja. Pedig az ő udvariasságuk valamicskével kényelmetlenebb a miénknél, s a mennyiben jégen és jó magas foku hideg mellett szokott végbemenni, valóban teljes joggal nevezhetjük azt „hideg udvariasságnak.“

Az eszkimók jámbor népét tudvalevőleg különösen három furcsa szokás különbözteti meg tőlünk, „civilizált“ nemzetektől; egyik az, hogy ők teljes életükben halzsírral élnek; a másik pedig az, hogy semmiféle kormányt nem ismervén, adót sohasem fizetnek. A harmadik szokás, az a legfurcsább. Ha két eszkimó találkozik egymással, mind a kettő rögtön térdre bocsátkozik a jégen, s térden egymás közelébe csuszva, orraikat egymáshoz dörzsölik; ez náluk az egymást üdvözlés módja s ezt jelenti: Szerencsés jó napot kívánok kegyelmednek!

Felső-egyiptomi pénzváltó.

(Képpel.)

„Azadsik asim, gaugasziz basim“ (keveset eszem, de nem töröm fejem), — így hangzik egy török közmondás, s ez nagyon találóan fejezi ki a mindenbe belenyugvó mohamedánok gondolkozásmódját, kik azt tartják: „Minden úgy van jól, a mint van.“ Hasonló gondolatokba lehet merülve az a mezitlábos arab bankár is, ki Felső-Egyiptom egyik városában egész kényelemmel szíjja csibukját a leterített szőnyegen, míg valaki föl nem veri melázásából.

A bazár utcásoraiban ezrenként nyüzsg a nép, föl s alájárnak a vevők és árusok, éktelen zaj, dulakodás fejlődik ki, de a kényelemhez szokott kereskedő hidegvérrel nézi; majd kibékülnek, ha összevesztek, s legjobb mindenkit sajátmaga lábán hagyni, — körülbelül így szokott gondolkozni.

A bazárok és utczák sarkain, a nagyobb téreken és nyilvános helyeken mindenütt ott látjuk a pénzváltót, kinek Keleten fontos szerepe van. Ha valaki valamit vásárol s átad a kereskedőnek egy darab aranyat, el lehet rá készülvén, hogy 10—15-féle pénzt kap vissza belőle, s ez az egyik módja annak, hogyan lehet az európaít rászedni. Az idegen aztán ezzel a sokféle pénzzel mit

Felső-egyiptomi pénzváltó.

csinálna, ha nem könyörülne meg rajta — a pénzváltó, ki minden darabkának tudja hazáját és értékét.

Ilyen és ennyiféle pénznem fekszik a képünkön látható arab pénzváltó előtt is.

A pénzváltó-üzletet ki-ki szabadon gyakorolhatja, mihelyt van miből váltania. Az illető arab pénzváltó elmegy a pénzügyi hatósághoz és zacskó-számra (egy zacskó 500 piaszter = 50 frt) vásárolja a pénzt, melyet forgalomba ad. A világ minden tájkáról odaszakadt utasok saját pénzeiken vásárolhatnak, s még alig fordult elő eset, hogy az odavaló kereskedő valamely pénznem fölött zavarba jött volna; pedig található ott egyiptomi és török pénzen kívül angol, francia, német, magyar, olasz, görög, spanyol, orosz, indiai, észak-amerikai stb. arany-, ezüst-, réz- és papírpénz.

A keleti pénzváltó egésznap ott ül pénzes ládája előtt, melyből a pénzt kis rakásokban maga elé állítja, mint bármely más árucikket, s minden váltásnál ép úgy megkapja a maga nyereségét, mint más kereskedő. Nagyobb összegeknél alkudni szoktak a váltási díj fölött; kisebb pénznemnél a díj már meg van szabva, s annál többet egy pénzváltó sem vesz. *E. B.*

Laibachtól Fiuméig.

— Egy szegény ifju uti naplójából. —

A ki anyagi segélyre vajmi keveset számíthat — mint én — s mégis utazás által akarja ismeretkörét gazdagítani, — annak erős lélekkel, szilárd akarattal, és a mi fő, jó egészséggel kell birnia, hogy kiállhassa és nevetesse a nyomort, nélkülözést és elhagyatottságot, — mert ezekből bizonynyal sokszor és sok része lesz. — Persze, az ábrándos ifju, midőn tarisznyáját nyakába akasztja és utra indul, nem gondol az akadályokra, melyekkel uton-utfélen találkozni fog. — Én is csak ábrándjaim — képzelt szép világában alkottam azon gyönyöröket, melyeket változatos utamban élvezni fogok, — de a való — ez a kegyetlen kényur, — gyakorta keserűségre változtatta ezeket.

Legnagyobb megpróbáltatásnak voltam kitéve Laibachban. — Ide reggel félkettő tájban ért a vonat. — Bérkocsis, hordár

seregesen sietett a kevés számú jövevény elé. Engem is egy egész csoport vett körül; egyik lovait, másik lábait ajánlva fel szolgálatomra. Alig birtam előzékeny szolgáltatkozásokat azzal lelohasztani, hogy tarisznyámat magam is elbírrom.

„Csak tudnátok, — gondolám, — mily bankótömött erszény nyomja zsebemet, — nem hajlongnátok ily alázattal körülöm. — Nagynehezen megszabadulván tőlük, szomoruan ballagtam a város felé, az előérzet nyugtalanító sejtelmével, — nem tudván én sem, hová hajtom le gondterhelt fejemet! . . .

A gyönyörűen kivilágított város ujdonsága által felingerelt látványom csak tartá bennem egy ideig a járás-keles iránti kedvet. — De a legnagyobb varázst gyakorolta reám azon fenséges kép, mely a Laibach folyó középső hidjáról tárult szemem elé. Valóban bűvös látvány volt, — főleg reám — idegen szemlélőre, mint bontakozott ki a koromfekete felhők okozta titokzatos homályból az eddigi sötétségben elmosódott Laibach ősi várának óriási alakja, midőn a halvány hold bágadt fénye pillanatnyi nappallá varázsolta a sötét — haragos éjet; — s mint mozogtak a partot környező ószerü épületek rémes árnyai az elő-előbukkanó hold kísérteties fényétől megezüstözött folyó fodros habjain.

E kép önkénytelenül visszaidézte emlémben, mit az oly sok rémes történettel összekapcsolt velencei „sohajok hidjáról“, az emésztő ólomfedelekről s a rettegett tizek tanácsáról olvastam. — Hideg borzadály tölté el egész valómat, mely nemcsak ábrándos merengésemből riasztott fel, de felszabadítá a szellem foglalkozása által eddig lebilineselt testi fájdalmakat is. — Főfájásom fokozott mérvben kezdett kinozni. — Most érzem csak igazán, mit tesz beteges állapotban, szállás nélkül, esőtől áthült éji levegőben, könnyü nyári ruhában, fáradtan, étlen kóborolni.

Örömmel felajánlottam volna ily kinos állapotban csekély vagyonom egy tekintélyes — legalább előttem tekintélyes részét, de minden hiába lett volna. — Mély sötétség fedé a házak ablakait, hasztalan kémlelt szemem egy nyitott ajtót; egy pár nagyobb szállodánál gunyos, kétkedő pillan-

tást vetve reám, azzal utasítottak el, hogy minden szoba el van foglalva. Az üres utcákon uralkodó esendét bágyadtságom következtében mindinkább lassuló lépteim zavarák meg. — Még soha sem irigylém az emberek nyugodt álmát, — melyből a szegénynek is elég része van, — mint e kínos perczen. A szenvedés még ily csekély jótétemény iránt iránt is önzővé teszi az embert.

Erőm már fogyni kezdett a nagy fájdalom sulya alatt, szemeim homályosultak, lábaim inogtak, mert a fáradsághoz a mindinkább növekvő hidegség és éhség is járult. Már-már a nedves és hideg kövezetre hanyatlottam, de a kétségbeesés még egyszer megacélozta izmait s rohamos léptekkel haladék a folyó mentében, míg végre egy nyughelyet találtam. Örömmel üdvözlém addüledező padot, mely félreeső helyzete által alkalmas volt a nyugvásra.

Bágyadtan döltem reá. Elégedetlen, komor kedélyemet kezdtem vigasztalni azzal, hogy a regényességből — mely után sovár vágygyl ábrándoztam, — most hiszen eléggé kijutott. — Vánkosom volt kemény tarisznyám, takaróm a széltől hajtott haragos felhőtömeg, melynek ridegségét az elő-előbukkanó hold szende mosolygása némileg megenyhítette; altatóm volt a mellettem elkigyózó, háborgó Laibach titokszerű mormogása.

Aludtam is valami keveset, de az órák szüntelenül hangzó ütései fel-felzavartak, mert itt annyi torony van s oly különbözően járnak óráik, hogy mikor az utolsó elvégzi teendőjét, az első már ismét kezdi.

A pirkadó hajnal mosolygását ily előzmények után kedvvel üdvözlém. — Egy kis körutat tettem, s észrevevén, hogy a templomok már nyitva vannak, ezek megsemlélésére indultam. — S igazán ezekben leginkább kitűnik Laibach, mert néhány temploma művészi freskókkal díszeskedik.

Laibach nem valami nagyterjedelmű, de csinos város. Egész alakján az ódonyszerűség komoly jellege vonul át. — Belső utcái szépek és jól kövezettek, — kár, hogy nincsenek szebb sétatányai.

A nép barátságos és jószívű. A férfiak többnyire nagyok, testesek, de idomtalanok, kiktől a nők sem igen ütnek el. — A fér-

fiak nemzeti viselete igen sajtáságos. Térdig érő és szalaggal összehuzott bőrnadrág, hosszan felnyuló bagaria-csizma, rövid bársonymente s vadászkalap széles szalaggal.

Délután két óraker indult a vonat Adelsberg felé. — Vele én is elhagyám a reám nézve oly regényes, de feledhetlen Laibachot.

(Folyt. köv.)

A d o m á k.

— Huszáros felelet. „Futott-e az ellenség? Vágta-e, Márton gazda?“ — kérde az öreg bíró egy pórlegény.

A vén huszár, — mert még az volt mostan is, habár nem járt huszárruhában, de azért mégis megvolt a huszárvére meg a szíve, végignézte a legényt és így szólt:

— Hja, ecsém! Ugy futottak az atta burkusai, hogy még a magyar huszárok sem érhatték őket utól.

— A vak jobban látott. Zsugori uram nagyon gazdag ember volt. Pénzét imádta, és nem akarta kiadni a romlott világ használatára, sem a maga javára. És ha esetleg kölcsönzött is valakinek, akkor azt az illetőt mindig koldusbotra juttatta. Zsugori uram a falu legvégén lakott és jobban nyomorgott akármely koldusnál is. Nem szerette őt senki. Már ki is szerethetné azt az istentelen fősvényt, a ki már oly sok embert sodort a vész örvényébe. Templomba nem járt, mert attól tartott, hogy ha valahová elmegy, pénzét ellopják.

Egyszerre csak beteg lett és huzamos betegsége után megvakult. Hjah, soknak átka teljesült rajta! No de azért még sem hagyott fel a csengő ércdarabok gyűjtésével.

Egy napon háromszáz tallért kötött össze egy zacskóba és megvárta a holdvilágos estét, nem mintha annak sugarainál akarta volna elásni, mert gyertyára még azelőtt is soha egy krajczárt sem adott, hanem mert hát babonás szokása szerint a holdtölte hetét minden vállalatra szerencsésnek hitte.

Zsugori uram a falu végén lakott, mellette még csak néhány szegény cigányviskó állt, ezek voltak a fősvény szomszédai. Zsugori uram tehát egy éjjel táján elment a kertjébe, hol csak gaz pompázott, mert az nem került semmibe sem, és lassan, tapogatózva elásta a háromszáz tallért. Azután nyugodtan aludni ment.

Hajh, de ott a kerítés mögött meglátta ám ezt a Miska cigány, és uccezu neki, átugrott a sövényen és kiásta a zsák tallért.

Miska cigány még a feleségének sem szölt erről a d riuasi kincséről.

Alig virradt a reggel, az öreg már talpon volt és a kertjébe sietett. A szegény azt álmodta, hogy ellopták a háromszáz tallérját! Hogy sirt,

hogy reszketett fájdalmában, midőn a kincsnek csak hült helyét találta!

Búsán átmegy a szomszédhoz. Miska cigány meghökkent,

— Adjon Isten jó reggelt édes mindnyájuknak! — kezdé a fősvény. — Miska öcsémtől szeretnék egy tanácsot kérni.

Miska a szobába vezette őt.

— Hát édes Miska, szomszédom, adjon most nekem maga tanácsot. Én a kertben egy helyen, már nem mondom meg a világért sem, hogy hol, háromszáz tallért tartok elásva. Mondja csak, Miska, oda áshatnám-e én még az ezer régi talléromat is?

Miska nagyot nézett. Szerencse, hogy meg nem látta az a vén zsugori.

— Persze, hogy oda! édes szomszédom! — kiáltott föl Miska. — Ugyis tegnap azt láttam az erdőben, hogy biz ott rablók tanyáznak. Azért tanácsolom: csak ássa el.

A fősvény eltávozék.

Zsugori uram türelmetlenül várakozott az estre. Miska cigány pedig ilyen eszméket fejtegetett:

— Ha visszatenném azt a háromszáz tallért, ugy találnék ott még ezer régi tallért! Majd kérekeritem azután mind a háromszázat, mind pedig az ezret.

És csakugyan így tőn.

Zsugori uram éjfélután újra ás, és megtalálja a régi helyen eltűnt tallérait. Örömben sirt, mint a gyermek. Midőn átment a szomszédhoz, csak ezt a néhány szót mondotta:

— Hej Miska, a vak jobban látott!!

— A hol a tolvaj sem lophat. Bertalan uram olyan ember volt, a kinek a pénz sohasem nyomta a zsebét. Egy kis városban írnok lévén, csekély havi fizetését már a hónap első napján elverte, azután az egész időn át gyakorolta a nyomor keserves mesterségét. Egy este már az utolsó pipa dohányját szította el. E fölött annyira elkeseredett, hogy legott lefeküdt és elaludt.

Ekkor egy tolvaj lopózott a nyitott ablaku szobába, és ott turkálni kezdett. Bertalan uram fölébredt és nyugodtan felkiált:

— Barátom, hasztalan keressz ott éjjel valamit, a hol én még nappal sem találok semmit!

K. L.

Talányok.

- 1) **Hönigsfeld Vilmostól.**
 4. 5. 6. 7. Sóval együtt is találják,
 1. 8. 3. 8. 4. Sokféleképen használják
 5. 6. 7. Okos az embernek van csak.
 10. 5. 6. 7. 1. 11. Add kezébe a szakácsnak.
 10. 11. 12. 9. 8. 3. 2. 4. Tanulónak itt a helye.
 9. 8. 3. 4. 5. 6. 7. 2. 1. Az alkotónak szép műve.
 9. 11. 12. 11. 3. Minket sok jóra oktat még.
 10. 5. 3. Városban van ilyen elég.

4. 5. 7. Ebből sem jó ám nagyon sok.
4. 5. 3. 1. 11. 12. Láthatók benne alakok.
- 1—12. Igen szép tudomány neve,
- Foglalkozzunk tehát vele.

2) Kalmár Mariskától.

1. 2. Jócai bácsi, ha ezt teszi:
A babért rendesen elveszi.
1. 2. 3. Nagyságosnál is kitünőbb czim,
És van nő is ilyen, kedvesim!
5. 4. 3. Tizenkétféle is van ilyen,
Néhol kutya-, és még sok, milyen?!
4. 5. 2. 5. Sertés, no meg ember is eszi;
Sok sületlen szó is azt teszi!
1. 4. 5. Leánynév, hallom, hogy kiáltják!
3. 2. 5. Baj, hogy ha sokszor igazítják.
1. 5. Mely állat e két betűt mondja:
A gazdának nem sok rá a gondja.
- 1—5. Szoba, készül benne sok betű,
Á, b, c, d, m, k, i, e, ü.

3) Tóth Jenőtől.

14. 15. 5. Az időrészt megmutatja.
8. 7. 12. 5. Hazánkat két részre osztja.
1. 5. 3. 3. 5. Felvidéki szép város ez.
1. 11. 15. Senki vigaszára nincs ez.
5. 8. 14. 6. 4. Keresztneve sok férfinak.
1. 2. 15. 11. 6. 9. Kormányzója az országnak.
13. 11. 12. Egyike a nemzeteknek.
6. 11. 12. 9. Példányképe a szépségnek.
14. 6. Sok udvarban találsz ilyet.
12. 11. 8. Háztetőkre használják ezt.
- 1—15. Hasonló nagy embereket
Szívből kívánunk eleget.

Varga Iózséftől.

- 4)

L	e e e e e	e
	e e e	
	e e e e e	
	e e e e	
	e e e e	
- 5)

N n N	6 6 6
N n N N n	
n n N n	
n n N n	6 6 6
n n	

Számfeladvány.

- 6) **Horváth Ádámától.**

Egy társaságban hárommannyi férfi volt, mint nő, miután azonban még három férfi és négy nő jött, csak két-annyi férfi volt ott, mint nő. Kérdés: hány férfi és nő volt a társaságban először? és hány azután?

Megfejtési határidő: szeptember hó 25-dike.

TARTALOM.

Ember tervez, Isten végez. (Folytatás.) — Szülőföldemhez. — Egy este Horkay bácsinál. (Folytatás.) — Horkay Antal halálára. — Horkay Antal halálára. — Arany-Liszka és Lajhár-király. (Mese. — Vége.) — Hajnal. — Est. — Kőszáli kecske. (Képpel.) — Eszkimó udvariasság. (Képpel.) — Felső-egyiptomi pénzváltó. (Képpel.) — Laibachtól Fiumeig. — Adomák. — Talányok.

Felelős szerkesztő: K.-Beniczky Irma.

Kiadja és nyomatja: Franklin-társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda. Budapestén (egyetem-utca 4. sz.)